

چهارگاه راوی حماسه عاشورا

■ مجموعه برنامه ترکیبی شبکه ۴ در محرم تلاش می‌کند با حضور کارشناسان و پژوهشگران با زبان ساده به موسیقی آیینی ماه محرم و حادثه عاشورا بپردازد

۸<

گنجینه نواهای عاشورایی

■ برنامه «دل‌نوا» از شبکه افق با پخش نواهای محرمی سعی دارد یک آرشیو قابل استناد موسیقی در حوزه نواهای عاشورایی و مذهبی تا انقلابی را برای عموم مخاطبان فراهم کند

۶<

خجل شد آب چولب‌های عباس دید

روضه حضرت عباس (ع)
حسین سازور

■ در شب تاسوعای حسینی که متبرک است به نام و یاد علمدار دشت کربلا و سقای تشنه‌لبان، حضرت ابوالفضل^(ع) نوحه‌های شورانگیز ذاکران اهل بیت^(ع) را گرد آورده‌ایم

۵<

۱۰<

نگاه

آب در برابر ادب بی اندازه‌ات حقیر می‌شود

مهدی توکلیان
عکاس و کارشناس رسانه

تاریخ تا تاریخ است
بهانه در بهانه از ادب می‌گوید
ترانه در ترانه از ترنم می‌سراید
و جوانی، جوانه می‌زند
جوانی و جوانمردی؛ جبروت و جدایی
کنیه‌ات را تاریخ، اخ‌العشق می‌گذارد

ولقب‌ت را اخ‌الوقا
کاروان در کاروان

اشک از پشت پرده‌های خیام حرم رهسپار رزمگاه رزمنده رشید رود
فرات می‌شود
از زمانه قدم گذاشتن قامت رعنایان در نینوا و در کنار فرات
از هنگامه برداشتن مشک برای رساندن آب به اهل خیام و حرم
از زمان استنجابت حاجت کودکان عطشناک

غیرت و عزت

عاطفه و عقل؛ در تاریخ عشق معنا می‌شود

القبای ادب و وفا

حرف به حرف در گوش تاریخ

عاشقانه‌های هستی هجی می‌شود

آموزگار عشق و ادب و ارادت

تاریخ سرانگشتان تحیر به دندان می‌گیرد و در روایت لحظه‌هایش
حیران مانده است...

کدام ماجرایت را بگوید

سایه‌سار سپر بلای خون خدا!

از گذرگاه گریه گذشتن، گران‌ترین زمان روز دهم عاشورا

ماه یاره پاره، معجزه تاسوعای نهم شصت و یک هجرت می‌شود

و عطر دست‌های عباس برگردن گل‌های یاس تاریخ می‌ماند

معنای متمدن مهرورزی، شکوه، شکوه‌ناپذیر دوشادوش عشق،

حجم سنتگین و رنگین داغ را، از نشانه‌های برادر برمی‌دارد

چشم‌ها چشم به راه بیرق بی‌قرار عباس، غربت کربلا را سرمه می‌کنند

زاویه دید

ماه و هیبت عباسی‌تو

نقش آب در شکل دادن واقعه کربلا و تجلی آن در فرهنگ و هنر ایرانی

تألیف: «سقا»، از حسین روح‌الامین

■ **هما شروام بخت**
از گروه فرهنگ و هنر
گذشته نماد زاینده‌گی و تطهیر بوده است و به همین دلیل بسیار مقدس شمرده می‌شود. آدمی زمانی امر و عنصری را مقدس می‌شمارد که در زندگی او نقشی کلیدی و کاربردی داشته باشد. از طرفی واقعه کربلا در ذهن ایرانیان حضوری ژرف داشته و چنان با عنصر آب گره خورده که وقایع آن هر سال و هر روز برای آنها تکرار می‌شود. این واقعه تلخ در دوران مختلف اسلامی، ایرانی در آثار هنرمندان و حتی آداب و سنن مردم ایران زمین چنان بازتاب یافته است که از گذشته ایرانیان موقع نوشیدن آب سلام بر حسین (ع) سر می‌دهند.

■ **ششه آب فرات**

اهمیت کمبود آب در این جنگ چنان است که دیگر وقایع تحت تأثیر آن قرار گرفته‌اند و بخش قابل توجهی از گفت‌وگوی بین سپاه امام حسین (ع) و یزید بر سر آب بوده است به طوری که مظلومیت امام حسین (ع) و سنگدلی دشمن از همین امر مستفاد می‌شود. این شرایط سخت امام حسین (ع) را بر آن داشت تا حضرت عباس (ع) را مأمور بپیدا کردن آب کند. عدم دسترسی امام حسین (ع) و سپاهیان به آب راه هفتم محرم نسبت داده‌اند رسول جعفریان معتقد است که روز یا شب نهم نیز با بالا گرفتن آتش عطش امام (ع) از بردارشان عباس خواستند با تعدادی سوار به سوی فرات بروند و آب بیاورند. اما زمانی که جنگ آغاز شد و ذخیره آب به اتمام رسید، سپاه امام (ع) دیگر به آب دسترسی نداشت. به گونه‌ای وقتی حضرت علی اکبر (ع) از پدرش آب درخواست کرد، امام فرمود زود باشد که جد خود را ملاقات کنی و از دست او شربت بنوشی که پس از آن هرگز تشنه نخواهی شد. در نزد شیعیان رخدادهای گوناگونی در شکل دادن و شدت بخشیدن به واقعه کربلا دست داشته‌اند که در بسته شدن آب به روی امام و همراهانش آشکار شده‌اند. نمود بارز این حادثه هر ساله با برگزاری مراسم تعزیه و سینه‌زنی مشاهد می‌شود و نشان می‌دهد

که چطور بستن آب بر روی امام حسین (ع) و خاندانش بر عقاید ایرانیان تأثیر بسزایی داشته است.

■ **سقای باتاسی از قمر بنی‌هاشم**

آیین سقای از منصب حضرت ابوالفضل العباس (ع) وام گرفته شده و در نمایش آیینی، سنتی و به‌ویژه تعزیه جایگاه ویژه‌ای دارد و یکی از مهم‌ترین نذرهای ایرانیان به عزاداران حسینی در محرم، سقای و خیرات آب است. در آیین سقای برخی نذرکنندگان جلوی منزل خود یا در محل گذر آبی قرار می‌دهند یا عده‌ای به دسته‌های سینه‌زنی و تکایا رفته، ظرف آب یا مشکي که نمادی از مشک حضرت عباس در روز تاسوعاست را به دست می‌گیرند و بین مردم می‌گردند و به آنها آب می‌دهند. سقای و آب‌رسانی بقدری نزد ایرانیان از ارج و قرب برخوردار

بوده که سیاحان و جهانگردان بدان توجه و در کتب خویش به آن اشاره کرده‌اند. از غیر از امر سقای در موسم محرم ایرانیان بنایی به نام سقاخانه ساخته‌اند. سقاخانه‌ها دکان یا نیم بایی بودند که در آنها آبگاهی به وجود می‌آمد و جام و بیاله‌ای در این اماکن قرار داده می‌شد تا تشنگان با به یاد آوردن مظلومیت امام حسین (ع) خود را سیراب کنند.

■ **تشت‌گذاری و آیین جوانمردی**

آیین تشت‌گذاری یکی از قدیمی‌ترین سنت‌ها و مناسک ایرانی است که جمع کثیری از مردم ترک زبان ایران با این آیین عزاداری‌های محرم را شروع می‌کنند. تشت‌گذاری مراسمی سنتی است که در عزاداری ایام عاشورا، برگزار می‌شود. در این مراسم تشت‌های آب نماد فرات در مساجد و حسینیه‌ها گذاشته می‌شود. این سنت به پیروی از اقدام امام حسین (ع) صورت می‌گیرد و یادآور رفتار جوانمردانه او در سیراب کردن سپاه حر است. درباره فلسفه مراسم تشت‌گذاری چنین گفته می‌شود که روزی که حرن ریاحی با ۲۰۰۰ نفر از سپاهیان خویش راه را بر امام حسین (ع) بست. از امام (ع) خواست بایزید بیعت کند ولی امام حسین (ع) وقتی آثار خستگی و تشنگی را در چهره سپاهیان حرم مشاهده کرد دستور دادند که آنها و حتی چهارپایان شان را سیراب کنند.

■ **نقش آب در هنر ایرانی**

در اساطیر ایران نیز آب از رزمندگان بوده و نشانگر حیات و آفرینشی است که دیوان برای از بین بردن آن آب را دستمایه خود قرار داده بودند. چنین عنصر بااهمیتی در واقعه عظیم کربلا از برجستگی خاصی برخوردار است و این واقعه به آب و تشنگی اهمیت زیادی داده است. اهمیت رسیدن آب به شهدای کربلا جایگاه ویژه‌ای در مراسم عزاداری شیعیان دارد و بخشی از مراسم عزاداری و حتی تعزیه‌خوانی بیانگر رسیدن آب به یاران امام است. بزرگداشت آب و تشنگی امام و یارانش به متون ادبی و عرفانی ایرانی نیز سرایان یافته، به صورت نمادین درآمده و گاه معنای عمیق‌تری پیدا کرده است. از همین رو هنرمندان و شاعران ایرانی بارها و در قرون مختلف به واقعه عاشورا پرداخته‌اند و مردم عادی هم بر اساس آداب و سنن و اخلاص قلبی خود در سیراب کردن هموطنان بناهای سقاخانه را بنیادانند.

نگاه

خجل شد آب چو لب‌های عباس دید

در شب تاسوعای حسینی که متبرک است به نام و یاد علمدار دشت کربلا و سقای تشنه‌لبان، حضرت ابوالفضل العباس (ع) جدیدترین نوحه‌های شورانگیز ذاکران اهل بیت (ع) را گرد آورده‌ایم که در رثای شهادت این اسطوره وفا و برادری خوانده‌اند. دل و جان بسپاریم به این نوحه‌های جانسوز.

<p>تتها کشتنت محمدحسین بویانفر</p>	<p>شیرین‌تر از بزل مادر حسین ستوده</p>	<p>پیراهن سیدالشهدا امیر کرمانشاهی</p>	<p>گل لاله روح... رحیمیان</p>	<p>امیری حسین و نعم‌الامیر علیرضا اسفندیاری</p>	<p>عشق بی‌همتا سیدرضا نریمانی</p>	<p>آقای خودم حسن عطایی</p>	<p>راه افتاده عباس سجاد محمدی</p>	<p>ماه روی نیزه محمدحسین حدادیان</p>	<p>دربناه تو مهدی رسولی</p>	<p>ایها الساقی محمود کریمی</p>
--	--	--	-----------------------------------	---	---------------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------	--	---------------------------------	------------------------------------